

הלכות יסודי התורה פרק ג

פרק ג

הגלגלים והיסודות

הגלגלים (בעלי גולם וצורה שאינם הווים ונפסדים)

תשעת הגלגלים

א.

והגלגלים הם הנקראים שמים ורקיע וזבול וערבות.

והם תשעה גלגלים,

[ז' כוכבי לכת]

א) גלגל הקרוב ממנו הוא גלגל הירח,

ב) והשני שלמעלה ממנו גלגל שבו הכוכב שנקרא כוכב,

ג) וגלגל שלישי שלמעלה ממנו שבו נוגה,

ד) וגלגל רביעי שבו חמה,

ה) וגלגל חמישי שבו מאדים,

ו) וגלגל שישי שבו כוכב צדק,

ז) וגלגל שביעי שבו שבתאי,

[הכוכבים]

(ח) וגלגל שמיני שבו שאר כל הכוכבים שנראים ברקיע,

[היומי]

(ט) וגלגל תשיעי הוא גלגל החוזר בכל יום מן מזרח למערב:

ב.

והוא המקיף את הכל ומסבב את הכל.

וזה שתראה כל הכוכבים כאילו הן כולן בגלגל אחד, ואף על פי שיש בהם זה למעלה מזה - מפני שהגלגלים טהורים וזכים כזכוכית וכספיר, ולפיכך רואין כוכבים שבגלגל השמיני מתחת גלגל הראשון:

הגלגלים הקטנים

ג.

כל גלגל וגלגל משמונת הגלגלים שבהם הכוכבים נחלק לגלגלים הרבה זה למעלה מזה, כמו גלדי בצלים.

מהם גלגלים סובבים ממערב למזרח,

ומהם סובבים ממזרח למערב כמו הגלגל החוזר התשיעי,

וכולם אין ביניהן מקום פנוי:

מהות הגלגלים

ד.

כל הגלגלים אינם לא קלים ולא כבדים, ואין להם לא עין אדום ולא שחור ולא שאר עינות.

וזה שאנו רואין אותן כעין התכלת - למראית העין בלבד הוא, לפי גובה האויר.

וכן אין להם לא טעם ולא ריח, לפי שאין אלו המאורעים מצויים אלא בגופות שלמטה מהם:

ה.

כל הגלגלים האלו המקיפין את העולם כולו הן עגולין כדור, והארץ תלויה באמצע.

ויש למקצת מן הכוכבים גלגלים קטנים שהן קבועין בהן, ואין אותם הגלגלים מקיפין את הארץ, אלא גלגל קטן שאינו מקיף קבוע בגלגל הגדול המקיף:

מספר הגלגלים הכולל

ו.

מספר כל הגלגלים המקיפים את כל העולם - שמונה עשר.

ומספר כל הגלגלים הקטנים שאינן מקיפין - שמונה.

וממהלך הכוכבים וידיעת שיעור סביבתן בכל יום ובכל שעה, ומנטייתן לרוח צפון ורוח דרום, ומגבהן מעל הארץ וקריבתן - ייודע מספר כל אלו הגלגלים, וצורת הליכתן ודרך הקפתן.

וזה היא חכמת חשבון תקופות ומזלות, וספרים רבים חיברו בה חכמי יון:

גלגל המזלות

ז.

גלגל התשיעי שהוא מקיף את הכל, חילקוהו החכמים הקדמונים לשנים עשר חלק, כל חלק וחלק העלו לו שם על שם צורה שתראה בו מן הכוכבים שלמטה ממנו שהם מכוונים תחתיו.

והם המזלות ששמותם א) טלה, ב) שור, ג) תאומים, ד) סרטן, ה) אריה, ו) בתולה, ז) מאזנים, ח) עקרב, ט) קשת, י) גדי, יא) דלי, יב) דגים: ח.

גלגל התשיעי עצמו אין בו לא חלוקה ולא צורה מכל הצורות האלו ולא כוכב, אלא בחיבור הכוכבים שבגלגל השמיני הוא שייראה בכוכבים גדולים שבו תבנית הצורות האלו או קרוב מהן:

ט.

ואלו השתים עשרה צורות לא היו מכוונות כנגד אותן החלקים אלא בזמן המבול, שבו העלו להן שמות אלו, אבל בזמן הזה כבר סבבו מעט. לפי שכל הכוכבים שבגלגל שמיני כולם סובבים כמו השמש והירח, אלא שהן סובבין בכבדות, וחלק שתהליך השמש כנגדו ביום אחד ילך כנגדו כל כוכב מהם בקרוב משבעים שנה:

הכוכבים

י.

כל הכוכבים הנראים - יש מהן כוכבים קטנים שהארץ גדולה מאחד מהן, ויש מהן כוכבים שכל אחד מהן גדול מן הארץ כמה פעמים. והארץ גדולה מן הירח כמו ארבעים פעמים. והשמש גדולה מן הארץ כמו מאה ושבעים פעמים. נמצא הירח אחד מששת אלפים ושמונה מאות מן השמש בקרוב. ואין בכל הכוכבים כוכב גדול מן השמש, ולא קטן מכוכב שבגלגל שני:

יא.

כל הכוכבים והגלגלים כולם בעלי נפש ודעה והשכל הם, והם חיים ועומדים ומכירים את מי שאמר והיה העולם, כל אחד ואחד לפי גדלו ולפי מעלתו, משבחים ומפארים ליוצרם כמו המלאכים.

וכשם שמכירים את הקב"ה, כך מכירים את עצמן, ומכירין את המלאכים שלמעלה מהן.

ודעת הכוכבים והגלגלים מעוטה מדעת המלאכים וגדולה מדעת בני האדם:

ד' היסודות

ארבעת היסודות

יב.

גולם אחד שבו ד' צורות

ברא האל למטה מגלגל הירח גולם אחד שאינו כגולם הגלגלים.
וברא ארבע צורות לגולם זה, ואינם כצורת הגלגלים, ונקבעה כל צורה וצורה במקצת גולם זה:

יג.

צורה ראשונה - צורת האש, נתחברה במקצת גולם זה, ונהיה משניהם גוף האש.

וצורה שניה - צורת הרוח, נתחברה במקצתו, ונהיה משניהם גוף הרוח.
וצורה שלישית - צורת המים, נתחברה במקצתו, ונהיה משניהם גוף המים.
וצורה רביעית - צורת הארץ, נתחברה במקצתו, ונהיה משניהם גוף הארץ:

נמצא למטה מן הרקיע ארבעה גופין מוחלקין זה למעלה מזה, וכל אחד ואחד מקיף את שלמטה ממנו מכל רוחותיו כמו גלגל. הגוף הראשון, הסמוך לגלגל הירח - הוא גוף האש, למטה ממנו - גוף הרוח, למטה ממנו - גוף המים, למטה ממנו - גוף הארץ. ואין ביניהם מקום פנוי בלא גוף כלל:

ארבעה גופות האלו אינם בעלי נפש, ואינם יודעין ולא מכירין, אלא כגופים מתים, ויש לכל אחד ואחד מהם מנהג שאינו יודעו ולא משיגו, ואינו יכול לשנותו.

וזה שאמר דוד "הללו את י"י מן הארץ תנינים וכל תהומות אש וברד שלג וקיטור" (תהלים קמ"ח: ז'-ח'), ענין הדברים - הללוהו בני אדם מגבורותיו שתראו באש וברד ובשאר ברואים שתראו למטה מן הרקיע, שגבורתם תמיד ניכרת לקטון ולגדול: